

ТОЙ НЕ СЛУЖЕШЕ НА ЮГОСЛАВЯНСКАТА ИДЕЯ

Външната политика на Стамболийски се направляваше изключително съ огледъ на вътрешното му закрепване. Всичко останало бѣше подробностъ и перипетии на тоя основенъ стремежъ.

Не току-така осьта на дружбашката външна политика водена отъ Стамболийски бѣше Сърбия — не Югославия, а Сърбия. Столицата на България, София е най-леко уязвима отъ сръбскитѣ щикове и Стамболийски разчиташе не толкова на оранжевата гвардия, колкото на външна помощъ.

Току-що преживѣнитѣ събития показаха, че надеждитѣ и упованията на Стамболийски не сж били безосновни. Презъ изтеклитѣ десетина дни опасността за България бѣше много по-голъма отъвнъ, отколкото отъвжтре, дето успѣхътъ на новото правителство бѣше предварително осигуренъ. Хора, които сж наблюдавали арестуванитѣ въ V участъкъ дружбашки водители, свидетелствуватъ съ каква напрегнатостъ и нетърпение тѣ сж очаквали чужди войски въ София, за да ги освободятъ. Слѣдъ като изтекло достатъчно време и изгубили всѣка надежда да бждатъ пуснати на свобода отъ чужденци, тѣ съвсемъ клюмнали глави и се отчаяли.

Първата телеграма, съ която авантюристътъ Райко Даскаловъ заплашва новото правителство и го кани да

предаде властта на своитѣ предшественици арестувани въ V участъкъ, е доказателство, че дружбашитѣ сж се надѣвали на чужда помощъ. Радомирскиятъ герой, който и другъ пжтъ щѣше да докара неприятелскитѣ войски въ България, ако на време не бждѣше сломенъ, въ въпросната телеграма открито и изрично заплашва днешното правителство съ външна въоръжена сила. И самиятъ Стамболийски се съпротивлява цѣла седмица около Славовица безъ всѣка надежда за успѣхъ, защото и той чакаше да го спасяватъ отъ вѣнъ.

Сръбскитѣ вестници се стремятъ да изкаратъ Стамболийски мжченикъ на югославянската идея. Това не е вѣрно. Бѣлградъ не е носителъ на югославянскитѣ тежнениа, а на чисто сръбската, шумадийската държавна идея. Това не е само българско мнение; то е общо на югославянскитѣ народи, като се изключатъ сърбитѣ. Въ Загребъ, Любляна, въ Цетина и Скопие, дори въ Сараево напълно се сподѣля мисълта, че носителитѣ на югославянската идея сж вѣнъ отъ старото сръбско кралство: тѣ сж въ Хърватско, Словения, Черна-гора, Македония и България. Сърбитѣ се стремятъ върху всичко югославянско да ударятъ сръбски печатъ. Тѣ удариха такъвъ върху държавното устройство на Югославия, върху видовданската конституция. Днесъ Югославия е една централистична и унитарна държава, главната задача на която е да смели всички несръбски елементи. А хървати, словенци, босненци, далматинци, черногорци, македонци сж федералисти и автономисти. Тѣ искатъ да запазятъ не само своята народна особеностъ, а своето самоуправление и се борятъ за политическа децентрализация.

Стамболийски служеше не на югославянската идея, а на сръбската, шумадийската. Той пожертвува цѣлото южно славянство, включително и българския народъ, на

ненаситния сръбски стремежъ да се сърбизира всичко отъ Любляна до Охридъ.

И тия жертви за смѣтка на цѣлото южно славянство и специално за смѣтка на българския народъ Стамболийски е правилъ, за да се държи на власть въ България чрезъ чужда помощъ. Иначе, той щѣше да остане вѣренъ на чистата югославянска идея, на която сж носители Радичъ и неговата Селска републиканска партия.

(в. „Зора“ — София,
24 юний 1923 г.)